

Seletuskiri

kultuuriministri käskkirja „Toetuse andmise tingimused loomemajandusalase teadlikkuse tõstmiseks, teadmiste ja oskuste arendamiseks ning loomemajanduse ja teiste sektorite koostoime suurendamiseks” eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Käskkirja eelnõu (edaspidi *eelnõu*) kehtestab loomemajanduse teadlikkuse tõstmiseks, teadmiste ja oskuste arendamiseks ning loomemajanduse ja teiste sektorite koostoime suurendamiseks toetuse andmise tingimused ja korra rakendusasutuse tegevusteks perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seaduse (edaspidi *STS*) § 16 lõike 1 alusel ning koosõlas „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014–2020” (edaspidi *rakenduskava*) seirekomisjoni kinnitatud üldiste valikukriteeriumitega, mida kohaldatakse kõikidele rakenduskava prioriteetsetele suundadele ning nende raames toetatavatele meetmetele.

Eelnõu alusel elluviidavate tegevuste mõju meetme eesmärkide saavutamisele on kirjeldatud eelnõu ja käesoleva seletuskirja punkti 2 osades, mis käsitlevad eelnõu punkte 4 ja 6. Tegevuste põhjendus on kirjeldatud käesoleva seletuskirja punkti 2 osades, mis käsitlevad eelnõu punkte 5.2. ja 5.3. Välja on toodud tegevuste ajendiks olevad probleemid, kitsaskohad ja arenguvõimalused. Tegevuste valik tugineb varasemale enam kui viieaastasele kogemusele ettevõtlus- ja loomemajandusalase teadlikkuse kasvatamisel ning teadmiste ja oskuste suurendamisel. Soodustamiseks innovaatiliste lähenemiste rakendamist oodatavate tulemuste saavutamiseks, toimub täpsemate tegevuskavade koostamine iga-aastaste ettepanekute kogumise ja erinevate sihtgruppide kaasamise näol. Kavandatud sekkumisloogika ja lahendused on optimaalselt kuluefektiivne viis soovitud tulemuste saavutamiseks. Planeeritud tegevused ja eelarve on koostatud eelneva viie aasta kogemusele tuginedes, arvestades muuhulgas elluviija hinnanguid ja prognoose. Samas selgub tegevuste tegelik maksumus siiski hangete läbiviimise käigus. Elluviija personalikulud on arvestatud lähtuvalt tööjõuvajadusest kavandatud tegevuste elluviimiseks, arvesse on võetud isetehtavate ja hangitavate tegevuste osakaal. Elluviija suutlikkus on kirjeldatud käesoleva seletuskirja punkti 2 osas, mis käsitleb eelnõu punkti 3, ning toetatavate tegevuste mõju läbivatele teemadele eelnõu punktis 8.

Eelnõu abil viiakse ellu rakenduskava prioriteetse suuna „Väikese ja keskmise suurusega ettevõtete arendamine ja piirkondade konkurentsivõime tugevdamine” (edaspidi *prioriteetne suund*) meetme „Loomemajanduse arendamine” (edaspidi *meede*) eesmärgi järgmiste meetme tegevuste kaudu: „Loomemajanduse sidumine teiste sektoritega (suurprojektid)” ja „Loomemajandusalase teadlikkuse tõstmine”.

Eelnõu ja selle seletuskirja koostasid Kultuuriministeeriumi õigus- ja varahaldusosakonna õiguse peaspetsialist Kadri Kilvet (e-post kadri.kilvet@kul.ee, telefon 628 2224), kunstide osakonna loomemajandusnõunik Anu-Maaja Pallok (e-post anu-maaja.pallok@kul.ee, telefon 628 2234) ning finantsosakonna välisvahendite ekspert Eduard Odinets (eduard.odinets@kul.ee, telefon 628 2208).

Eelnõu sisu valmistas ette Kultuuriministeeriumi loodud töögrupp, kuhu kuulusid

Kultuuriministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Siseministeeriumi, Rahandusministeeriumi, Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse ja Eesti Konjunktuuriinstituudi esindajad.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõus on kokku 16 punkti.

Eelnõu eesmärk on kehtestada toetuse andmise tingimused ja kord, määrata toetatavate tegevuste elluviija ning kirjeldada toetatavaid tegevusi, nende eesmärki, sihtrühma, ajakava, eelarvet, sihttasemeid ja mõju läbivatele teemadele. Samuti kehtestab eelnõu abikõlblikkuse perioodi, abikõlblikud ja mitteabikõlblikud kulud, toetuse maksmise, finantskorrektsioonide tegemise ja aruandluse korra ning sätestab elluviija kohustused ning muud toetatavate tegevuste elluviimiseks vajalikud tingimused.

Toetuse andmise tingimuste kehtestamisel on lähtutud STSist ja selle alusel antud õigusaktidest, eeskätt Vabariigi Valitsuse 1. septembri 2014. a määrusest nr 143 „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetusest hüvitatavate kulude abikõlblikuks lugemise, toetuse maksmise ning finantskorrektsioonide tegemise tingimused ja kord” (edaspidi *ühendmäärus*).

Toetuse andmise tingimused kehtestatakse STS § 16 lõike 1 alusel ministri käskkirjaga. Toetatavate tegevuste käigus ei anta toetust lõppsaajatele, mistõttu ei ole eelnõus sätestatud STS § 14 punktides 9–13 nimetatud tingimusi.

Arvestatud on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 (edaspidi *ühissätete määrus*), millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320–469), ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1301/2013, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja majanduskasvu ja tööhõivesse investeerimise eesmärgiga seonduvaid erisätteid ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1080/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 289–302), nõuetega ning Euroopa Komisjoni määruses (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 352, 24.12.2013, lk 1–8) (edaspidi *VTA määrus*) ja konkurentsiseaduse §-s 33 toodud nõuetega.

Tegevuste sisustamisel on lähtutud rakenduskavast.

Eelnõu punkt 1 määrab käskkirja reguleerimisala, viitab STSile, rakenduskavale, VTA määrusele ning konkurentsiseadusele ning täpsustab toetatavate tegevuste seosed prioriteetse suuna ja meetmega.

Punktis 1.3. antakse viited õigusaktidele, millega on kehtestatud juhised juhiks, kui antav toetus on käsitletav vähese tähtsusega abina (edaspidi *VTA*). Kuigi riigiabi on põhimõtteliselt ühisturuga kokkusobimatu ja keelatud, võib erandjuhtudel riigiabi anda ning need erandid on toodud Euroopa

Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõigetes 2 ja 3 ning nende alusel vastu võetud eelnõu punktis 1.3. nimetatud määruses. Eelnõu raames on VTA saajaks kasusaajad (vt kasusaaja mõiste seletust eelnõu punktis 2) ja abi andjaks rakendusüksus (vt rakendusüksuse kohta täpsemalt eelnõu punktis 3).

Punktis 1.3. nimetatud abi andmisel tuleb jälgida, et ühele ettevõtjale/kasusaajale antava VTA kogusumma ei ületa mis tahes kolme eelarveaasta pikkuse ajavahemiku jooksul 200 000 eurot. VTA andmise korral on elluviija kohustatud küsima kasusaajalt eelnevalt (st enne kui kasusaaja toetatavate tegevustega liitub) teatist jooksva majandusaasta ja kahe eelneva majandusaasta jooksul temale ja VTA määruse artikli 2 lõike 2 mõistes temaga ühte kontserni kuuluvatele ettevõtjatele/kasusaajatele antud VTA kohta. Lisaks on elluviija kohustatud pidama arvestust kasusaajatele antava abi kohta, teavitama kasusaajaid toetatavate tegevuste raames neile antud abi suurusel ning esitama sellekohase teabe rakendusüksusele koos aruannetega. Rakendusüksus esitab andmed kasusaajatele antud VTA kohta Riigiabi ja vähese tähtsusega abi registrisse pärast aruannete kinnitamist.

Punkt 1.4. piirab punktis 1.3. nimetatud abi andmist ettevõtjatele/kasusaajatele, kellele Euroopa Komisjoni või Euroopa Kohtu eelneva otsuse alusel, millega abi on tunnistatud ebaseaduslikuks või väärkasutatuks ja ühisturuga kokkusobimatuks, on esitatud seni täitmata korraldus abi tagasimaksmiseks, ning ettevõtjale/kasusaajale, kes vastab raskustes oleva ettevõtja tunnustele. Raskustes oleva ettevõtja tunnused on toodud Euroopa Komisjoni määruses (EL) nr 651/2014 Euroopa Liidu aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 187, 26.06.2014, lk 1–78) artikli 2 punktis 18 (edaspidi *grupierandi määrus*). Lisaks tuleb punktis 1.3. nimetatud abi andmisel järgida VTA määruse artiklis 1 toodud piiranguid kalandus- ja vesiviljelusvaldkonnas antava abi suhtes, põllumajandustoodete esmatootmise sektorile antava abi suhtes, põllumajandustoodete töötlemise ja turustamise sektoris juhul, kui abisumma määratakse kindlaks esmatootjalt ostetud või kõnealuste ettevõtjate poolt turule lastud toodete hinna või koguse alusel või kui abi antakse tingimusel, et osa abist või kogu abi antakse edasi esmatootjatele. Samuti ei saa nimetatud abi anda tegevuseks, mis on seotud ekspordiga kolmandatesse riikidesse või liikmesriikidesse, täpsemalt selliseks tegevuseks, mis on vahetult seotud eksporditavate koguste, turustusvõrgu loomise ja toimimise või muude eksportimisest tulenevate jooksvate kuludega, ning tegevuseks, mille tingimuseks on kodumaiste toodete kasutamine importtoodete asemel.

Eelnõu punkt 2 kirjeldab läbivalt kasutatavaid termineid.

Valdav osa termineid, mida eelnõus kasutatakse (nt abikõlblik kulu, omafinantseering, toetuse saaja jms) on sätestatud STSis ning seega ei ole neid eelnõus korratud. Eelnõus on lahti seletatud kümme terminit, mis on eelnõule omased ja selle rakendamisel läbivalt kasutatavad. Eelnõu punktis 2 on nimetatud ja lahti seletatud järgmised terminid.

Punktis 2.1. sisustatakse loomemajanduse mõiste. Kuna loomemajanduse määratlus on kokkuleppeline, ajas muutuv ja riigiti või regiooniti erinev, siis eelnõus lähtutakse eelkõige Eesti loomemajanduse olukorra uuringus ja kaardistuses toodud valdkonna liigitusest ja kirjeldusest. Loomemajanduse valdkonnad jagunevad omakorda alamvaldkondadeks. Arhitektuurivaldkond hõlmab arhitektuuri, sisearhitektuuri, maastikuarhitektuuri ja seotud tegevusalana ehituslikku insener-tehnilist projekteerimist. Audiovisuaalvaldkonna alla kuuluvad film, video ja ringhääling.

Disainivaldkond koosneb tööstus- ja unikaaldisainist ning graafilisest disainist. Etenduskunste alla kuuluvad teater, tants ja festivalid. Kirjastamine sisaldab nii kirjastamist kui ka seotud tegevusalana trükindust. Kultuuripärandi valdkonda kuuluvad käsitöö, muuseumid ja raamatukogud. Kunstivaldkond hõlmab kujutatavat kunsti, tarbekunsti ja seotud tegevusaladena nt kunstitarbeid ja restaureerimist. Meelelahutustarkvara valdkonda kuuluvad mobiili-, interneti-, arvuti- ja konsoolimängud ning meelelahutuskeskkonnad. Muusika valdkond hõlmab autoreid ja interpreete, muusikatootmist, agentuure ja kontserdikorraldajaid, festivale ning seotud valdkondadena erakoole, muusikariistade tootmist ja müüki, helisalvestiste paljundust ja müüki, kontserdikorralduse abitegevusi. Reklaami alla kuuluvad reklaamindus ja meediavahendus. Siiski ei ole eelnevad loendid ammendavad ega lõplikud, sest loomemajandus on oma olemuselt dünaamiline ja ajas kiiresti muutuv, mis tähendab seda, et loomemajandussektori hulka saab arvata täiendavaid valdkondi või sidusvaldkondi ning olemasolevate valdkondade määratlus võib muutuda. Lisaks võib Euroopa Liidu õigusaktides, mis kohalduvad ka käesolevale eelnõule, kultuuri- ja loomemajanduse valdkondade liigitamine olla erinev.

Euroopa Komisjoni 2010. aastal välja antud Roheline Raamat kultuuri- ja loomemajanduse potentsiaali rakendamise kohta määratleb loomemajandust kui majandusharu, mis kasutab sisendina kultuuri ja millel on kultuuriline mõõde, kuigi selle väljund on peamiselt funktsionaalne. Kultuurimajandus on majandusharu, mis toodab ning levitab kaupu ja teenuseid, millel arvatakse nende arendamise ajal olevat eriomadus, -kasutusviis või -otstarve, mis hõlmab või edastab kultuurilist väärtust, olenemata nende võimalikust kaubanduslikust väärtusest.¹ Üldistatult on loomemajandus seega majandusharu, milles luuakse otsesest majanduslikku tulu, ning keskkond, mis võimaldab teistel majandusüksustel turul konkurentsivõimelisem olla ja tarbijaid leida. Muude sektorite areng sõltub infosisu tootmisest ja seega on need sektorid ning kultuuri- ja loomemajandus teataval määral üksteisest sõltuvad.

Punktis 2.2. kirjeldatakse loomemajanduse sidusvaldkondade hulka kuuluvaid majandusvaldkondi, tuues näiteid osade loomemajanduse valdkondade sidusvaldkondadest. Loomemajanduse sidusvaldkondade määratlemise vajadus tuleneb asjaolust, et eelnõus sätestatud toetatavate tegevuste sihtgrupi hulka saavad kuuluda ka loomemajanduse valdkondade sidusvaldkondades tegutsevad väike- ja keskmise suurusega ettevõtjad. Kuna loomemajanduse, selle alavaldkondade ja sidusvaldkondade määratlus on kokkuleppeline ning ajas muutuv, tuleb sidusvaldkondades tegutsevate ettevõtjate puhul hinnata, kas ja millisel määral tuleb lisandväärtust loov sisend loomemajanduse valdkondadest ning kuivõrd on loovisikud erinevates protsessides kesksel kohal. Täpsem ülevaade loomemajanduse valdkondadest, alavaldkondadest ja sidusvaldkondadest on toodud Eesti Konjunktuuriinstituudi poolt korraldatud Eesti loomemajanduse olukorra uuringus ja kaardistuses 2013.²

Punkti 2.3. järgi on ettevõtja Eestis registreeritud juriidiline isik, füüsilisest isikust ettevõtja või juriidiliseks isikuks mitteolev ühendus, kes osaleb majandus- või kutsetegevuses. Kui riik, kohaliku omavalitsuse üksus, avalik-õiguslik juriidiline isik või muu haldusüksus täitev isik osaleb kaubaturul, kohaldatakse talle ettevõtja kohta käivaid sätteid. Antud definitsioon on laiem

1 Euroopa Komisjon (2010). Roheline Raamat kultuuri- ja loomemajanduse potentsiaali rakendamise kohta.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:0183:FIN:ET:PDF>

2 Eesti Konjunktuuriinstituut (2013). Eesti loomemajanduse olukorra uuring ja kaardistus.

[http://www.ki.ee/publikatsioonid/valmis/1._Eesti_loomemajanduse_olukorra_\(2011\)_uuring_ja_kaardistus.pdf](http://www.ki.ee/publikatsioonid/valmis/1._Eesti_loomemajanduse_olukorra_(2011)_uuring_ja_kaardistus.pdf)

kui äriseadustikus sätestatu, mille järgi on ettevõtja füüsiline isik, kes pakub oma nimel tasu eest kaupu või teenuseid ning kellele kaupade müük või teenuste osutamine on püsiv tegevus, ning kõnealuses seaduses sätestatud äriühing. Äriühinguks on täisühing, usaldusühing, osaühing, aktsiaselts ja tulundusühistu. Eelnõus kohaldatakse ettevõtja laiemat määratlust esiteks seetõttu, et VTA andmisel tuleb muuhulgas järgida ka konkurentsiseaduses sätestatut. Konkurentsiseaduse § 2 lõike 1 järgi on ettevõtja äriühing, füüsilisest isikust ettevõtja või muu majandus- või kutsetegevuses osalev isik või juriidiliseks isikuks mitteolev ühendus või ettevõtja huvides tegutsev isik. Lõike 2 järgi kohaldatakse riigile, kohaliku omavalitsuse üksusele, avalik-õiguslikule juriidilisele isikule või muule haldusülesandeid täitvale isikule ettevõtja kohta käivaid sätteid juhul, kui ta osaleb kaubaturul. Lõike 3 järgi võib üheks ettevõtjaks lugeda üksteisega valitseva mõju kaudu seotud ettevõtjad. Lõikes 4 sätestatakse, et valitsev mõju on võimalus ühe või mitme ettevõtja poolt ühiselt või ühe või mitme füüsilise isiku poolt ühiselt teise ettevõtja aktsiate või osade omamise kaudu, tehingu või põhikirja alusel või muul viisil otseselt või kaudselt mõjutada teist ettevõtjat, mis võib seisneda õiguses:

- 1) oluliselt mõjutada teise ettevõtja juhtorganite koosseisu, hääletamist või otsuseid või
- 2) kasutada või käsutada teise ettevõtja kogu vara või olulist osa sellest.

Teiseks on eelnõus defineeritud ettevõtja mõiste laiemalt seetõttu, et kultuuri- ja loomemajanduse valdkondades tegutsevad paljud ettevõtjad mittetulundusühingu või sihtasutuse vormis.

Punkt 2.4. viitab väike- ja keskmise suurusega ettevõtja (edaspidi *VKE*) määratlusele. *VKE* on ettevõtja, kes vastab grupierandi määruse lisas 1 toodud väike- ja keskmise suurusega ettevõtjale sätestatud kriteeriumidele. Ettevõtja kategooria määratakse kindlaks töötajate arvu ning aastakäibe ja/või aastabilansi kogumahu ülemäärade põhjal. Lisaks käsitletakse grupierandi määruse lisas 1 ettevõtja andmete kindlakstegemise põhimõtteid. *VKE* määratlemise vajadus tuleneb asjaolust, et eelnõu raames elluviidavate tegevuste kasusaajateks saavad olla Eestis registreeritud *VKE*d.

Punkt 2.5. avab loomeettevõtja tähenduse. Loomeettevõtja määratlemisel tuleb lähtuda sellest, kuivõrd ulatuslik on konkreetse ettevõtja majandustegevuses ja tema poolt pakutavates toodetes ja teenustes või ärimudelil kultuuriline ning loominguline sisend ning mil määral hõlmavad või edastavad ettevõtja poolt pakutavad tooted ja teenused kultuurilist ja loomingulist väärtust. Parimal juhul on loomeettevõtjas kaasatud nii kultuurilised ja loomingulised kui ka ärilised ja tehnoloogilised kompetentsid.

Punkt 2.6. toob viite loovisiku määratlemiseks. Loovisiku termini kirjeldamise vajadus tuleneb eelkõige eelnõu punktides 5.8. ja 13.3., mille järgi lähtub tegevuste elluviija iga-aastaste tegevuskavade koostamisel muuhulgas ka loovisikute esindusorganisatsioonidelt saadud ettepanekutest. Vastavalt loovisikute ja loomeliitude seaduses sätestatule ei ole kõik loovisikud ettevõtjad ning seetõttu ei saa kõiki loovisikuid vaikimisi arvata kõikide käesolevas eelnõus kirjeldatud toetatavate tegevuste sihtgrupi hulka. Loovisikud, kes ei ole loomeettevõtjad, saavad oma esindusorganisatsioonide kaudu anda sisendit iga-aastaste tegevuskavade koostamisse ning kuuluda potentsiaalsete ettevõtjatena eelnõu punktis 5.2.1. nimetatud alategevuse sihtgrupi hulka.

Punkti 2.7. järgi on kasusaaja toetatavate tegevuste raames kasu saav Eestis registreeritud *VKE*, kes kuulub eelnõu raames elluviidavate tegevuste sihtgruppi ja kes osaleb eelnõu punktides 5.2. ja 5.3. nimetatud tegevustes. Kuna osa punktis 5.2.1. nimetatud tegevuste puhul on tegemist

ulatuslikule sihtgrupile või laiemale avalikkusele suunatud teavitustegevustega, mille tulemusena ei saa konkreetne ettevõtja selgelt mõõdetavalt eelist, ei ole osa tegevuste toetamine VTA. Kasusaajad eelnõu raames elluviidavate tegevustega seotud abikõlblikke kulusid ei tee, küll aga võivad kasusaajad maksta tegevustes osalemise eest osalustasu. Kasusaajad on mitterahalise abi saajad, kuna neile pakutakse teenuseid soodustingimustel või tasuta. Kasusaaja ei ole lõppsaaja STS § 2 punkti 11 tähenduses. Elluviija peab arvestust tegevustes osalevate kasusaajate kohta.

Punktis 2.8. määratletakse suurprojekti tunnused. Suurprojektid eristuvad teistest eelnõu raames toetatavatest tegevustest eelkõige selle poolest, et tegemist on seotud tegevuste kogumiga, mille elluviimise tulemus peab avalduma projekti lõpuks aset leidva muutusena. Suurprojektide elluviimise peamiseks eesmärgiks on arendada ja testida erinevaid koostöömudeleid loomemajanduse sektori ning teiste sektorite ettevõtjate vahel, mille tulemusena tekib laiapõhjaline kogemus kultuuri- ja loomevaldkondade koostoimest teiste valdkondadega (nn *cultural and creative crossovers*), stimuleerimaks innovatsiooni, majanduslikku jätkusuutlikkust ja sotsiaalset kaasatust. Tulenevalt eelnevast on suurprojektide näol tegemist pikemaajaliste, kuni 24 kuud kestvate, erinevaid alategevusi (nt diagnostika tegemine, arenguplaani koostamine, praktiliste arendustegevuste elluviimine, tulemuste testimine,arendustegevuste väljatöötamine ja elluviimine jms) sisaldavate ning 40 000- kuni 200 000-eurose kogumaksumusega projektidega, milles osaleb kokku vähemalt viis ettevõtjat nii loomemajanduse sektorist kui ka teistest sektoritest. Osalejaid seob ühine projekti üldeesmärk ning saavutamaks praktilisi tulemusi uute või oluliselt täiustatud toodete ja/või teenuste turuletoomise või uutele turgudele sisenemise näol on oluline ettevõtjate juhtkonna esindajate või võtmeisikute osalemine suurprojekti tegevustes. Osalejad panustavad ka rahaliselt, kuid omaosalust ei käsitleta omafinantseeringuna STS § 2 punkti 7 tähenduses. Omaosalus võib katta ka mitteabikõlblikke kulusid.

Punktides 2.9. ja 2.10. avatakse loomemajanduse valdkondliku ja piirkondliku arenduskeskuse mõisted, kuna eelnõu punktide 5.8. ja 13.3. järgi lähtub tegevuste elluviija iga-aastaste tegevuskavade koostamisel muuhulgas loomemajanduse piirkondlikelt ja valdkondlikelt arenduskeskustelt saadud ettepanekutest. Toetatavate tegevuste planeerimine ja elluviimine toimub tihedas koostöös loomemajanduse arenduskeskustega, kel on nii piirkonna- kui ka valdkonnaspetsiifiline teave ja kompetents. Loomemajanduse piirkondlikud arenduskeskused peaksid olema kaasatud regionaalsete arengukavade ja strateegiate kavandamise elluviimisesse, aidates sel moel kaasa loomemajanduse arendamise eesmärkide saavutamisele konkreetsetes maakonnas või piirkonnas. Loomemajanduse valdkondlikud arenduskeskused peaksid olema valdkondlike strateegiate väljatöötajad ja peamised elluviijad. Nii piirkondlikud kui ka valdkondlikud arenduskeskused kuuluvad ettevõtluse arendamise ökosüsteemi.

Eelnõu punktis 3 sätestatakse toetatavate tegevuste elluviija, rakendusüksus ja rakendusasutus.

Rakendusasutus ja rakendusüksus on kindlaks määratud Vabariigi Valitsuse 23. juuli 2015. a korraldusega nr 295 „,Perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse meetmete nimekirja” kinnitamine” (edaspidi *meetmete nimekiri*). Rakendusasutus on Kultuuriministeerium (edaspidi *rakendusasutus*), rakendusüksus on Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (edaspidi *rakendusüksus*).

Toetatavaid tegevusi volitatakse ellu viima Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (edaspidi *elluviija*).

2000. a loodud Ettevõtluse Arendamise Sihtasutus (edaspidi ka *EAS*) rakendab ettevõtlus- ja regionaalpoliitikat Eestis ning on riikliku ettevõtluse tugisüsteemi üks suuremaid institutsioone,

pakkudes ettevõtjatele, teadusasutustele, avalikule ja kolmandale sektorile rahalisi toetusi, nõustamist, koostöövõimalusi ja koolitust.

Alates 2009. aastast on EAS muuhulgas rakendanud ka perioodi 2007–2013 loomemajanduse arendamise meetmeid, milleks on „Loomemajanduse tugistruktuuride toetus” ja „Ettevõtlus- ning innovatsioonialaste teadmiste ja oskuste ning teadlikkuse arendamise programmi” raames elluviidud loomemajandusalase teadlikkuse tõstmise tegevused.

Toetatavate tegevuste elluviija ja rakendusüksuse ülesannete täitmine on lahutatud struktuuriüksuste tasandil vastavalt Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse tööprotseduuride kirjeldusele ja sisekordadele. Elluviija ja rakendusüksuse ülesannete täitmist koordineerivad EASi erinevad juhatuse liikmed.

Eelnõu punktis 4 sätestatakse nii meetme eesmärk kui ka eelnõu raames elluviidavate tegevuste eesmärk ning kirjeldatakse seosed siseriiklike strateegiatega ja arengukavadega. Meetme tegevuste elluviimine panustab koos teiste meetmete ja tegevustega, milleks on ettevõtlikkuse kasvatamine, ettevõtluse kasvu soodustamine, ettevõtluskeskkonna arendamine ning piirkondade konkurentsivõime tugevdamine, eksportivate ettevõtete arvu suurendamisse ning VKEde loodud lisandväärtuse kasvu töötaja kohta.

Rakenduskava toel tehtavad investeeringud on suunatud konkurentsivõime kava „Eesti 2020” eesmärkide täitmisele. Antud kava esimeseks eesmärgiks on tõsta tööhõive määra vanusegrupis 20–64 2015. aastaks 72%-ni ja 2020. aastaks 76%-ni (algtaase 2012. aastal 71,7%) ning teiseks eesmärgiks tõsta tootlikkust hõivatu kohta Euroopa Liidu keskmisega võrreldes 2015. aastaks 73%-ni ja 2020. aastaks 80%-ni (algtaase 2012. aastal 70,2%).

Rakenduskava prioriteetse suuna üheks temaatiliseks eesmärgiks, millele eelnõu tugineb, on VKEde (ja põllumajandussektori (EAFRD puhul) ning kalandus- ja vesiviljelussektori (EMKFi puhul)) orienteeritus kasvule ja ekspordile. Vastav investeerimisprioriteet näeb ette VKEde kasvupotentsiaali toetamist piirkondlikel, riiklikel ja rahvusvahelistel turgudel ning innovatsiooniprotsessides osalemise toetamist. Selle tulemusena on VKEd konkurentsivõimelised ning nende eksport on kasvanud. Loomemajanduse valdkonna ettevõtete konkurentsivõime tõstmiseks, ekspordimahtude suurendamiseks ja loomemajanduse potentsiaali sidumiseks ülejäänud majandusega pööratakse tähelepanu teadlikkuse tõstmisele, viiakse ellu teadmiste ja oskuste arendamisele suunatud tegevusi (sh koolitusi), toetatakse loomevaldkondi hõlmavat inkubatsiooni ja valdkondlike arendustegevusi (nt tootearendus, rahvusvahelistumine, turundus) ning suurendatakse loomemajanduse piirkondlike ja valdkondlike arenduskeskuste võimekust pakkuda teenuseid, mis aitavad kaasa VKEde konkurentsivõime suurenemisele. Investeerimisprioriteedi sekkumise lõplikuks sihtgrupiks ja kasusaajateks on VKEd.

Rakenduskavas on prioriteetse suuna kirjelduses muuhulgas välja toodud, et Eesti ettevõtete ekspordivõimekus on tugevalt polariseerunud: 100 suurimat eksportööri annab ca 1/3 toodete ja teenuste ekspordi kogukäibest (sh moodustab ligi kolmandiku teenuste ekspordist turismisektor). Samas moodustavad 93,4% kõikidest ettevõtetest mikroettevõtted, millel napib vahendeid ja oskusi välisturunduse arendamiseks.³ Kuigi keskmine ettevõtlusaktiivsuse määr on kõrge, on varase faasi ettevõtete ellujäämismäär keskmisest madalam.⁴ Noori innovaatilisi ettevõtteid on

3 Statistikaamet.

4 Eesti Arengufond (2012). Globaalne ettevõtlusmonitooring 2012: Eesti raport (GEM uuring).

kõikidest innovaativsetest ettevõtetest Eestis kolm korda vähem kui Euroopas keskmiselt (ca 4%). Oluline kasvupotentsiaal on seejuures loomemajandussektoril, mille osakaal SKPst jääb oluliselt alla Euroopa Liidu keskmisele (2011. a Eestis 2,7%, ELis 4,5%). Eesti loomesektori majandusnäitajate võrdlemisel ELi ja teiste riikide näitajatega on oluline silmas pidada, et loomemajanduse määratlus on kokkuleppeline ja seetõttu võib sektori ulatus riigiti erineda. Seega on asjakohasem jälgida loomemajanduse sektori majandusnäitajate (sh tulu töötaja kohta ja tulu ettevõtte kohta) muutust võrreldes Eesti keskmiste näitajatega.

„Eesti ettevõtluse kasvustrateegias 2014–2020” on loomemajandus käsitletud konkurentsipositsiooni peatükis, milles loomemajandussektori arendamine on üheks peamiseks väljakutseks.

Eesti loomemajanduse olukorra uuring ja kaardistus, mis kajastab 2011.–2012. a näitajaid, tõi sektori kitsaskohtadena kokkuvõtlikult välja järgnevad aspektid:

- 1) loomeettevõtted on muutunud väiksemaks ja nende ekspordisuutlikkus on madal, st ettevõtete väike elujõulisus ja tegevuse killustatus takistab arengut, investeringute tegemist ning välisturgudele minekut;
- 2) loome- ja teiste valdkondade ettevõtjate vaheline koostöö on vähene, st teised majandussektorid ei näe loominguliste lahenduste kasutamises konkurentsieelist ja võimalust teenida suuremat tulu;
- 3) riik on toetanud loomemajanduse arenguks sobiliku keskkonna ja tugistruktuuride loomist, kuid olulisem on see, et väljastpoolt algatatud tegevused kasvaksid üle ettevõtete endi sooviks koostööd teha.

Varasemal perioodil ellu viidud loomemajandusalase teadlikkuse tõstmise ja teadmiste ning oskuste arendamise tegevuste näol oli tegemist üleüldiste baastadmiste loomise ning selleks erinevate mudelite ja arenguprogrammide katsetamisega. Sellel perioodil on oluline eesmärgid ja tegevused konkretiseerida ning määratleda iga tegevuse või projekti puhul kõige asjakohasem sihtgrupp, et saavutada ettevõtjate kaudu avalduvad tulemused. Oodatavate tulemuste saavutamisel on oluline roll ka loomemajanduse piirkondlikel ja valdkondlikel arenduskeskustel, kellelt oodatakse spetsialiseerumist lähtuvalt oma piirkonna või valdkonna turutõrkest, nõudlusest ja potentsiaalst.

Eelnõu punktis 4.2. on sõnastatud elluviidavate tegevuste eesmärgid. Nende saavutamist hinnatakse ja mõõdetakse eelnõu punktis 4.3. kirjeldatud tulemusnäitajate kaudu. Loomemajanduse valdkondades aset leidvaid ja ettevõtjate käitumuslikke muutusi (sh teadlikkuse kasvu) kaardistatakse ning hinnatakse eelnõu punktides 5.2.1.1. ja 6.3. nimetatud kaardistuste ning uuringutega.

Eelnõu punktis 5 antakse toetatavate tegevuste detailsem kirjeldus, määratakse sihtgrupid ja tegevuste elluviimise aeg. Toetatavad tegevused on jagatud kolmeks põhitegevuseks lähtuvalt tegevuse olemusest, sihtgrupist, kasusaajate tuvastamise võimalikkusest ning oodatavate tulemuste avaldumisest.

Punktis 5.2.1. ja selle alapunktides nimetatud tegevuste näol on tegemist üleüldist ettevõtlus- ja loomemajandusalast teadlikkust, infovahetust ja koostööd edendavate tegevustega, mis on

<http://www.arengufond.ee/upload/Editor/Publikatsioonid/Arengufond%20GEM%20uuringu%20raport.pdf>

suunatud väga laiale sihtgrupile ning mille puhul ei ole võimalik tuvastada kõiki kasusaajaid. Tegevuste tulemusi ei ole võimalik vahetult peale tegevuse või projekti lõppu mõõta, vaid seda saab teha hilisemate uuringute, kaardistuste ja küsitlustega, milles käsitletakse eelkõige hoiakute muutumist.

Kaardistuste, uuringute, analüüside ja ekspertiiside tegemine täidab eesmärgi koguda ja analüüsida usaldusväärseid ning võrreldavaid andmeid loomemajandussektori kohta tervikuna, mille tulemusena saavad nii ettevõtjad, ettevõtluse ja loomemajanduse tugistruktuurid kui ka poliitikakujundajad asjakohased lähtekohad edasiste tegevuste kavandamiseks. Kuna loomemajandussektori näol on tegemist väga kiirelt ja mitmekesiselt areneva valdkonnaga, on ka kogutud andmed ja nende analüüsi tulemusena tehtud järeldused suhteliselt kiiresti aeguvad, mistõttu tuleb kaardistusi ja uuringuid korraldada regulaarselt. Erilist tähelepanu tuleb pöörata kultuuri- ja loomevaldkondade lõimumise ning sünergia uurimisele teiste elu- ja majandusvaldkondadega, mis annaks selgema arusaama koostoime mõjust majandusele ja ühiskonnale laiemalt.

Senine kaardistuste ja uuringute tegemine on näidanud, et loomemajandust käsitlev statistika ei ole jooksvalt ja üheselt kättesaadav. Kultuuristatistika mõõdab peamiselt kultuuri sisu, üldiselt ei koguta majandustegevust puudutavat informatsiooni. Ka loomeliitudel ei ole enamasti ülevaadet oma sektori majandustegevuse kohta, osad ettevõtjate ühendused ei soovi aga jagada neil olemasolevat informatsiooni. Kuna loomemajandusettevõtted on reeglina väikesed, siis ei satu nad ka üldiste majandus- ja ettevõtlusuuringute valimisse. Statistika süstematiseerimise registrid (EMTAK) ei võimalda piisavalt hästi kirjeldada loomemajanduse valdkondi, mistõttu suur osa informatsioonist tuleb algallikatest koguda, töödelda ja analüüsida. Teenustealane välisstatistika aga puudub. Lisaks ei pruugi paljud olemasolevad ja avalikult kättesaadavad uuringud vastata sihtgrupi spetsiifilistele vajadustele.

Toetatavate tegevuste elluviimise perioodil on plaanis teostada vähemalt kaks Eesti loomemajanduse olukorra uuringut ja kaardistust. Lisaks korraldatakse kuni viis valdkonnaspetsiifilist uuringut, mille osas toimub konkreetsete vajaduste väljaselgitamine ja lähteülesannete püstitamine koostöös loomemajanduse valdkondade esindajatega.

Teavitus- ja teabevahetuse keskkondade puhul on oluline tagada järjepidev loomemajanduse teemade (nii siseriiklike kui ka rahvusvaheliselt aktuaalsete) laiapõhjaline kajastamine toetatavate tegevuste elluviimise perioodil selliselt, et kõnetatud oleksid erinevad huvi- ja sihtgrupid, kes on eelnõus nimetatud. Uute keskkondade ja tehniliste platvormide loomise kõrval on olulisem kvaliteetne sisulooime ja info tarbijate (ehk siis keskkondade külastajate) hulk ning nende hinnang info asjakohasusele ja kasulikkusele. Tehnilised lahendused, mille kaudu teabevahetus toimub, peavad lähtuma sihtgrupi eelistustest ja harjumustest. Ilma riikliku sekkumise ja initsiatiivita oleks loomemajanduse teemade kajastamine juhuslik, kuna teadlikkus loomemajanduse olemusest ja valdkonna mõjust ühiskonnale on veel väike.

Infomaterjalide ja publikatsioonide koostamise ja levitamise ajendiks on vajadus tagada eelkõige selliste materjalide olemasolu digitaalsel või füüsilisel kujul, mis aitavad tutvustada Eesti loomemajandust ja selle valdkondi eelkõige rahvusvahelisel tasandil. Loomemajanduse valdkondades tegutsevatele ettevõtjatele on sellised materjalid abiks turundustegevuste elluviimisel, riiklikul tasandil toetab selliste materjalide levitamine mh Eesti kui investeringute

või turismi sihtriigi mainekujundust.

Infopäevade, seminaride jms teavitusürituste ning koostöövõrgustike, mõttekodade ja ümarlaudade korraldamine toetab konkreetsel ajahetkel aktuaalsete teemade laiapõhjalist ja mitmekesist kajastamist. Loomemajandusalase teadlikkuse kasvatamisel on oluline roll nn inspiratsiooniseminaridel ja valdkondade ülestel ühisüritustel, mis annavad esimese tõuke hoiakute ja mõtteviiside muutumiseks. Toetatavate tegevuste elluviimise perioodil on plaanis korraldada ka vähemalt üks rahvusvaheline loomemajanduse konverents.

Loomemajandusega seotud ettevõtluskonkursside ja tunnustusürituste korraldamise ja nendel osalemise üheks eesmärgiks on vajadus tutvustada erinevatele sihtgruppidele konkreetseid näiteid ning arengu- ja edulugusid loomemajanduse valdkonnas tegutsevatest ettevõtjatest, kelle toodetel ja teenustel on suur ekspordipotentsiaal, kelle ärimudel on innovaatiline ja kes pakuvad huvi mh ka riskiinvestoritele. Ettevõtjatele annab ettevõtluskonkurssidel osalemine vahetu ja praktilise kogemuse eelkõige oma äriidee ja toodete või teenuste tutvustamiseks investoritele, potentsiaalsetele klientidele jms. Eelnõu raames eelistatakse selliste ettevõtluskonkursside ja tunnustusürituste korraldamist või nendel osalemist, millel on rahvusvaheline mõõde.

Punktis 5.2.2. ja selle alapunktides nimetatud tegevuste näol on tegemist spetsiifilisemate ettevõtlus- ja loomemajandusalaste teadmiste ning oskuste arendamisele suunatud tegevustega. Nende tegevuste puhul on sihtgrupp kindlalt määratletud konkreetsete kasusaajate näol, kelle kaudu avalduvad punktis 6 kirjeldatud väljund- ja tulemusnäitajad. Tegevuste tulemusi ei ole võimalik vahetult peale tegevuse või projekti lõppu mõõta, sest nende mõju avaldub teatud aja möödudes ehk siis peale omandatud teadmiste ja oskuste rakendamist ettevõttes.

Nimetatud punktis ja selle alapunktides toodud tegevuste keskne koordineerimine ja korraldamine on ajendatud eelkõige loomemajanduse valdkondades tegutsevate ettevõtjate väiksusest (sh madalast elujõulisusest) ja tegutsemise killustatusest, mis takistab arengut, investeeringute tegemist ja välisturgudele minekut. Tegevuste tulemusena omandavad loomeettevõtjatest kasusaajad teadmised ja oskused ning kogemuse, mis on vajalikud turutingimustes (sh välisurgudel) ilma toetuseta hakkamasaamiseks. Teised majandussektorid tihti ei näe, et loomingulised lahendused loovad selge konkurentsieelise ja võimaldavad teenida suuremat tulu ning kasumit, mistõttu on asjakohane suurendada ekspertide kaasamise, valdkondadeüleste koolituste, õppereiside, praktikumide ja arenguprogrammide kaudu kasusaajate teadmisi ja oskusi loomemajanduse potentsiaali rakendamiseks. Tegevuste tulemusena saavad kasusaajad kogemuse valdkondadeülesest koostööst, loomeettevõtjad omandavad teiste majandusvaldkondade kompetentse ning teistes majandussektorites tegutsevad ettevõtjad saavad selgema ettekujutuse loomesektori kaasamise potentsiaalset ja võimalikust mõjust ettevõtja majandusnäitajatele.

Punktis 5.3. ja selle alapunktis nimetatud tegevuse näol on tegemist projekti ehk siis erinevate tegevuste kogumiga, mille elluviimise tulemus peab avalduma juba projekti lõpuks aset leidva muutusena kasusaajate tegevuses. Suurprojekti tunnused on täpsemalt kirjeldatud eelnõu punktis 2.8., mille järgi on suurprojekt erinevate toetatavate tegevuste ja nende alategevuste kogum kogumaksumusega 40 000 kuni 200 000 eurot, milles osaleb vähemalt viis kasusaajat loomemajanduse sektorist ja teistest sektoritest ning mille elluviimine kestab kuni 24 kuud. Suurprojekti tegevustes peavad osalema kasusaajate juhtkonna esindajad või võtmeisikud ning kasusaajad panustavad rahaliselt tegevuste elluviimisesse. Peamine erinevus punktis 5.2.1. ja selle

alpunktides kirjeldatud tegevustega seisneb selles, et punktis 5.3. kirjeldatud tegevustes osalevad kasusaajad on tegevuste käivitumisel teada, mistõttu on kõik tegevused väga selgelt fokuseeritud. Erinevus punktis 5.2.2. ja selle alapunktides kirjeldatud tegevustega seisneb selles, et punkti 5.2.2. alusel on võimalik ellu viia selles nimetatud tegevusi eraldiseisvalt (ehk siis üksiktegevustena), kuid punkti 5.3. alusel viiakse ellu mitmekülgseid arenguprogramme, mis on erinevate tegevuste kogum. Lisaks peab punktis 5.3. kirjeldatud tegevuste tulemusi olema võimalik vahetult peale nende lõppu hinnata ja mõõta, mistõttu peavad kõik tegevused olema väga selgelt kasusaajate poolt eesmärgistatud ja kohe igapäevategevustes rakendatavad. Tegevuste lõppedes peavad kasusaajad olema turule toonud uued või oluliselt täiustatud tooted ja/või teenused või sisenenud uutele turgudele. Punktis 5.2.2. ja selle alapunktides kirjeldatud tegevuste puhul sellist nõuet ei ole. Üheks suurprojekti näiteks on varasemalt elluviija, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi ning Eesti Disainikeskuse algatatud ja koordineeritud pilootprojekt „Disainibuldooser”⁵, mille eesmärgiks oli suurendada projektis osalenud erinevate sektorite ettevõtete ja disainijuhtide teadmisi ning oskusi disaini strateegiliseks rakendamiseks.

Punktis 5.7. on sätestatud, et selgitamaks välja tegevuste täpsemat sihtgruppi, selle vajadusi, arengutakistusi ja -võimalusi, koostamiseks detailseid lähteülesandeid ja tegevuskavasid ning tegemaks elluviidud tegevuste tulemuslikkuse analüüsi, on elluviijal kohustus moodustada töörühmi ja ekspertgrupe, kuhu kuuluvad ka rakendusasutuse esindajad. Samuti saab rakendusasutus anda sisendit tegevuskavadesse ja tegevuste elluviimiseks korraldatavate hangete lähteülesannetes.

Punktides 5.8. ja 5.9. kirjeldatakse iga-aastaste tegevuskavade kujunemist. Tegevuskavad koostab elluviija, lähtudes loomemajanduse piirkondlikelt ja valdkondlikelt arenduskeskustelt ning teistelt loovisikute ja ettevõtjate esindusorganisatsioonidelt, rakendusasutuselt ja rakendusüksuselt saadud ettepanekutest ning ekspertgruppide töö tulemustest. Elluviija moodustatava töörühma ülesandeks on saadud ettepanekute analüüsimine, et selgitada välja eelnõu eesmärkidest ja sihtgruppide vajadustest lähtuvalt kõige mõjusamad, kuluefektiivsemad ja kõige tõenäolisemalt oodatavaid, jätkusuutlikke tulemusi loovad tegevused. Tegevuskavade koostamisel tuleb muuhulgas tagada valdkondade võrdne kohtlemine ja ideede mitmekesine valik ning hangete ettevalmistamisel ja korraldamisel läbipaistvus ning rollide lahusus.

Tegevuskavade koostamisel saab tinglikult lähtuda kahte tüüpi põhitegevustest: 1) valdkondlikud tegevused, mille sihtgrupiks on konkreetse loomemajanduse valdkonna, alavaldkonna või sidusvaldkonna kasvupotentsiaaliga ettevõtjad ning 2) üldised, valdkondadeüleised tegevused, mis omakorda liigituvad loomeettevõtjatele suunatud tegevusteks, teistes sektorites tegutsevatele ettevõtjatele suunatud tegevusteks, laiemale avalikkusele suunatud tegevusteks ning poliitika ja seadusloome kujundamisele suunatud tegevusteks. Oluline on iga tegevuse või projekti sihtgrupi täpne määramine ja tundmine.

Eelnõu punktis 6 määratakse toetatavate tegevuste väljund- ja tulemusnäitajad ning nende sihttasemed. Punktis 6.3. on täpsustatud, et eelnõus toodud tulemusnäitajate sihttasemed kajastavad Eesti ettevõtete koondandmeid ning loomemajandussektori osa koondnäitajates selgub valdkondlike kaardistuste ja uuringute tulemusena. Plaanis on jätkata Eesti loomemajanduse olukorra uuringuid ja kaardistusi nelja-aastase intervalliga ehk siis järgmine uuring peaks valmima 2017. aastal ning kajastama 2015.–2016. a näitajaid.

5 <http://www.disainikeskus.ee/index.php/et/disainibuldooserist>

Ühe tulemusnäitajana jälgitakse ekspordivate ettevõtete arvu muutust ning aluseks võetakse Statistikaameti andmed. Statistikaamet käsitleb ekspordina Eestis toodetud kaupade väljavedu, välismaalt sisse toodud kaupade väljavedu (re-eksport), kaupade ajutist väljavedu nende töötlemiseks välisriigis, kaupade taasväljavedu pärast töötlemist Eestis ning välisriikide vee- ja õhusõidukite varude tarneid. Eelnev ei hõlma transiiti ega teenuseid, kuid loomemajanduse valdkonnas toimub suuresti just teenuste eksport. Teenuse ekspordiks loetakse üldjuhul teenuse osutamist välisriigi residendile, kuid siinjuures on oluline, et vastav tehing kajastuks ka ekspordistatistikas.

Toetatavate tegevuste oodatavad väljundid ja tulemused on täpsemalt kirjeldatud eelnõu punkti 5 raames.

Eelnõu punktis 7 kirjeldatakse esitatavaid aruandeid ja aruandluse korda. Aruanded esitatakse elluviija poolt rakendusüksusele. Vahearuanded ja lõpparuande kinnitab rakendusüksus ning elluviija esitab kinnitatud aruanded teadmiseks ka rakendusasutusele. Vahearuannetes peab olema detailselt kajastatud konkreetne aruandlusperiood ning info eelnevate perioodide kohta võib olla ülevaatlik. Lisaks on oluline tagada kooskõla seirearuannetega.

Eelnõu punktis 8 kirjeldatakse toetatavate tegevuste mõju läbivatele teemadele.

Eelnõu punktis 9 määratakse toetatavate tegevuste abikõlblikkuse periood. Tegevused ja kulud on abikõlblikud tagasiulatuvalt alates 1. juunist 2015. a kuni 31. augustini 2023. a.

Eelnõu punktis 10 sätestatakse toetatavate tegevuste üldeelarve ja toetuse proportsioonid, mis vastavad Vabariigi Valitsuse kehtestatud meetmete nimekirjas toodud summadele ja jaotusele. Täpsem eelarvejaotus aastate ja alategevuste lõikes kujuneb elluviija poolt koostatava ja kinnitatava iga-aastase tegevuskava ning eelarve alusel, millesse on sisendi andnud ka rakendusasutus. Iga-aastases tegevuspõhises eelarves tuuakse eraldi välja ka otsesed personalikulud ja kaudsed kulud. Tegevuskava ja eelarve koostamise, kinnitamise ja muutmise põhimõtted on sätestatud elluviija kohustustena eelnõu punktis 13.

Tegevusi toetatakse Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest, riiklikku kaasfinantseeringut ei ole ette nähtud, omafinantseeringut elluviijalt ei nõuta. Elluviija võib ette näha kasusaajatele osalustasu, mille tulemusena on tegevuse või projekti kogukuludest osa kaetud elluviija poolt (100% toetusena) ning osa kasusaajate poolt. Kasusaajate osalustasu ei käsitleta omafinantseeringuna STS § 2 punkti 7 tähenduses. Kasusaajate osalustasu maksmine ja selle suurus sätestatakse eelkõige vastava tegevuse elluviimiseks elluviija poolt teostatava hanke tingimustes ja sõlmitavas hankelepingus.

Eelnõu punktis 11 määratakse, millised kulud saab lugeda abikõlblikeks ja millised mitte.

Abikõlblikkuse määramisel tuleb lähtuda ühendmääruses toodud erisustest ning kulude abikõlblikkuse määramine peab olema kooskõlas ka Euroopa Liidu ja muu siseriikliku õigusega.

Ühendmääruse §-s 2 sätestatakse kulu abikõlblikuks lugemise üldised põhimõtted ning kirjeldatakse, milliste tunnuste esinemisel loetakse kulu põhjendatuks. Kulu on põhjendatud, kui kulu on sobiv, vajalik ja tõhus ette nähtud eesmärkide ja tulemuste saavutamiseks ning see tekib tehtavate toetatavate tegevuste käigus. See avaldub läbi põhjendatuse nõude ehk peab olema tuvastatav põhjuslik seos.

Kulu tekkimine loetakse tõendatuks, kui elluviija on kulu aluseks oleva arve või muu sarnase tõendusjõuga raamatupidamisdokumendi alusel kajastanud kulu oma raamatupidamises kohustusena lähtuvalt rahvusvaheliselt tunnustatud raamatupidamise ja finantsaruandluse põhimõtetest. Palgaarvestuse puhul võib see olla palgaarvestust tõendav väljavõte või palgaleht. Tõendatud kuluks loetakse ainult dokumentaalselt tõendatud kulu. Eelkõige peetakse silmas, et tõendiks loetakse dokumenti ja muud andmekandjat, mis tõendab kulu teket ja tasuvust. Suuline tõend ei ole dokumentaalne, kuna seda ei saa taasesitada ja säilitada toiminguga või tegevuse aset leidmise ning tekkinud kulu suuruse tõendamiseks.

Kulu abikõlblikkuse oluliseks tingimuseks on see, et kulu peab olema elluviija makstud. Maksmise aeg on piiratud ehk see peab jääma toetatavate tegevuste abikõlblikkuse perioodi või pärast abikõlblikkuse perioodi 45 kalendripäeva sisse, kuid mitte hiljemaks kui 31. detsember 2023. a.

Kulude lihtsustatud hüvitamisviisidest on võetud kasutusele kaudsete kulude hüvitamine, mis arvestatakse protsendina otsestest personalikuludest. Vastavaks määraks kehtestatakse 15%.

Punkt 11.3. annab loetelu kuludest, mis on abikõlblikud lisaks ühendmääruse §-s 3 toodud abikõlblikele personalikuludele.

Ühendmääruse §-s 3 määratakse, millised personaliga seotud kulud loetakse abikõlblikeks personalikuludeks. Personalikulude arvestamisel kehtib põhimõte, et hüvitatakse ainult toetusest kaasrahastatud toetatavate tegevustega seotud tööülesannete täitmise kulud. Personalikulud saavad tekkida elluviijal oma töötajatele töö eest makstava tasu või füüsilisele isikule võlaõigusseaduses nimetatud töövõtu- või käsunduslepingu alusel makstava tasu näol. Tasu peab vastama toetatavate tegevuste heaks töötatud ajale. Hüvitatakse ka seadusest tulenevad tasud proportsionaalselt toetatavate tegevuste heaks töötatud ajale, sealhulgas preemia ja tulemustasu (kui need on määratud toetatavate tegevuste heaks tehtud töö eest), tööjõumaksud (sotsiaalmaks ja tööandja töötuskindlustusmaks) ning hüvitised, nagu puhkusetasu, töölepingu lõpetamise hüvitis ning töövõimetushüvitis. Kui personalikulu tekib juhatuse liikme lepingu ehk võlaõigusseaduses nimetatud käsunduslepingu alusel, peab toetatavate tegevustega seotud tegevus olema käsunduslepingus eraldi märgitud.

Tasu, sealhulgas preemia ja tulemustasu toetatavate tegevustega seotud ülesannete eest peab olema kooskõlas asutusesisese palgapoliitikaga vastavasisulise töö osas, mis tõendab selliste kulude mõistlikkust.

Puhkusetasu on abikõlblik osas, mis on välja teenitud toetatavate tegevustega seotud aja eest, ning peab ka olema tasutud lubatud ajas, st toetatavate tegevuste abikõlblikkuse perioodil või hiljemalt 45 päeva jooksul pärast abikõlblikkuse perioodi lõppu.

Abikõlblikud on ka töötaja lähetuse, koolituse ja tervisekontrolliga seotud kulud. Lähetuskulud, sh päevarahad ja mootorsõiduki kasutamise kulud on abikõlblikud õigusaktides kehtestatud maksustamisele mittekuuluvate piirmäärade ulatuses või asutuse sisekorras kehtestatud piirmäärade ulatuses. Päevarahad ja mootorsõiduki kasutamise kulud on abikõlblikud vastavalt Vabariigi Valitsuse 25. juuni 2009. a määruses nr 110 „Töölähetuse kulude hüvitiste maksmise kord ning välislähetuse päevaraha alammäär, maksmise tingimused ja kord” ning Vabariigi Valitsuse 14. juuli 2006. a määruses nr 164 „Teenistus-, töö- või ametiülesannete täitmisel isikliku

sõiduauto kasutamise kohta arvestuse pidamise ja hüvitise maksmise kord” kehtestatud piirmäärade ulatuses. Töötaja tervisekontrolliga seotud kulu all hüvitatakse ainult töandja kulusid, mis on sisuliselt sätestatud töötervishoiu ja tööohutuse seaduse § 13 lõigetes 7 ja 7¹.

Töötaja töötamine toetatavate tegevuste heaks peab olema tõendatud kirjalikult, et oleks võimalik tagada ühissätete määruse artikli 125 lõike 4 punkti d kohane piisav kontrolljälg, mille alusel peab olema võimalik kontrollida hüvitamiseks esitatud kulu vastavust tegelikule tehingule.

Ühendmääruses nimetatakse tingimused, millal võib ka füüsilise isikuga sõlmitud võlaõigusseaduses nimetatud töövõtu- või käsunduslepingu alusel tekkiva kulu lugeda personalikuluks. Sellise lepingu alusel toetatavate tegevuste raames teenuse osutamise kulu arvestatakse personalikuluna, kui leping on sõlmitud füüsilise isikuga, kes pole füüsilisest isikust ettevõtja. Füüsilisele isikule tööde või teenuste eest makstav lepingutasu on võrdsustatud töötasuga ning tasu maksjal on kohustus maksustada see tasu tööjõumaksudega (sotsiaalmaksu ja töötuskindlustusmaksuga). Kui teenuse osutaja on juriidiline isik või füüsilisest isikust ettevõtja, kajastatakse lepingujärgset kulu sisseostetud teenusena, tööjõumakse ei arvestata ning teenustasu personalikuluna ei arvestata. Teenuse osutamise eest makstav tasu peab olema lepingus selgelt eristatud ning see ei või sisaldada muude kulude, näiteks sõidukulu või muude teenuse osutamiseks vajalike kulude maksumust.

Kui personalikulud hüvitatakse tegelike kulude alusel ning töötaja täidab samas asutuses lisaks toetatavate tegevuste raames tehtavale tööle ka muid tööülesandeid, peab ta tõendama töö seotust toetatavate tegevustega ehk toetatavate tegevuste heaks tehtud töö osakaalu kogu tööajast, mida tehakse tööajatabeli vormis. Seega hüvitatakse personalikulu ainult vastavalt tööajatabelis näidatud tegelikule toetatavate tegevuste heaks tehtud töö osakaalule, mitte näiteks töölepingus kokku lepitud proportsiooni alusel.

Organisatsiooni üldjuhtimisega seonduv personalikulu ei ole abikõlblik, sest tegemist on organisatsiooni, mitte toetatavate tegevuste juhtimisega. Kui juht teeb toetatavate tegevuste raames sisulist tööd (nt toetatavate tegevuste juhtimine, personali värbamine, tööplaanide koostamine, tegevuste elluviimine jne) ning tööülesanded on lepingus/ametijuhendis eraldi fikseeritud, siis on võimalik juhi personalikulu nende tegevustega seoses hüvitada. Personalikulu loetakse abikõlblikuks vastavalt tööajatabelile. Juhi asetäitjale kohaldub juhile rakendatav personalikulu abikõlblikkuse reeglistik.

Kui personalikulud hüvitatakse tegelike kulude alusel, peab toetatavate tegevustega seotud ülesannete täitjal olema kehtiv tööleping, töövõtuleping või käsundusleping ja ametijuhend või töö kirjeldus, mis tõendab, et isik täidab toetusest kaasrahastatud toetatavate tegevustega seotud tööülesandeid.

Kui isikuga on samas asutuses lisaks töölepingule sõlmitud ka töövõtu- või käsundusleping, ei tule nimetatud lepingute alusel osutavate teenuste puhul tööajatabelit pidada, kui see on seotud ainult toetatavate tegevuste heaks tehtava tööga.

Kui isikuga on toetatavate tegevuste raames sõlmitud töövõtu- või käsunduslepinguga kokku lepitud olemuselt sarnased ülesanded, mida ta täidab ka töölepingu järgi, tuleb nende lisandumine tõendada töö üleandmise-vastuvõtmise akti või tööajatabeliga, millest nähtub mõlema lepingu järgsete ülesannete täitmine. Üleandmise-vastuvõtmise akt peab lisaks töö üleandmisele ja

vastuvõtmisele sisaldama ülevaadet tehtud töödest/tegevustest.

Punktides 11.3.1. kuni 11.3.11. on sätestatud need eelnõu kohased abikõlblikud kulud, mis on lisaks ühendmääruse §-s 3 nimetatud abikõlblikele personalikuludele vajalikud eelnõus sätestatud eesmärkide ja väljund- ning tulemusnäitajate saavutamiseks. Kõik kulud peavad olema toetatavate tegevuste elluviimiseks vajalikud ja põhjendatud.

Punkt 11.6. loetleb mitteabikõlblike kulude liigid lisaks ühendmääruse §-s 4 toodud mitteabikõlblikele kuludele. Liiklusvahendi kasutusrendi vormis soetamise puhul peetakse silmas seda, et liisinguperioodi lõppedes on kasutajal võimalus liiklusvahend jääkväärtusega välja osta. Selle võimaluse kasutamise näol oleks tegemist liiklusvahendi soetamisega ja see ei ole abikõlblik. Ühendmääruse § 4 järgi ei ole abikõlblik laenuintress. Abikõlblik ei ole ka elluviija poolt tasumisele kuuluv toetatavate tegevuste elluviimisega seotud rahatrahv, rahaline karistus, kohustuse mittetäitmisel makstav leppetrahv ja viivis. Sellised kulud ei ole abikõlblikud, sest need on tingitud elluviija hooletust või mittenõuetekohasest tegevusest, isegi kui tegevus oli seotud toetatavate tegevustega. Samuti ei ole abikõlblikud kohtus käimisega seotud halduskohtumenetluse seadustiku 11. peatükis sätestatud menetluskulud.

Abikõlblikud ei ole mitterahalised kulud.

Abikõlblikud ei ole kindlustusmaksed, v.a kasko-, liiklus-, vara-, reisi-, ravi-, tööohutus-, tööandja vastutuskindlustusmaksed ja palgaga kaasnevad kindlustusmaksed. Abikõlblik on toetatava tegevuse elluviimisega otseselt seotud kohustuslik kindlustus või vabatahtlik kindlustus (näiteks reisikindlustus välislahetuse korral), mille läbi maandatakse toetatava tegevuse elluviimist takistava ootamatu sündmuse tõttu toetusest hüvitamata jääva kulu rahastamise riske. Erandina nimetamata kindlustusmaksed ei toetata.

Abikõlblik kulu ei ole palgale lisaks makstav toetus või lisahüve. Siin on personali lisahüvede ja toetuse all mõeldud näiteks preemiat kinkekaardi näol, matusetoetust lähedase isiku surma puhul, sünnitoetust lapse sünni puhul, puhkusetootust puhkuse korral või ühe tööandja juures teatud ajaperioodil töötamise eest makstavat hüvitist. Selline piirang tuleneb põhimõttest, et toetusest hüvitatakse ainult seadusest või seaduse alusel antava määrusega sätestatud ulatuses hüvitisi, mitte ainuomaselt asutusesiseseid, näiteks töösisekorraeeskirja või kollektiivlepinguga ette nähtud hüvitisi või toetusi.

Üldjuhul ei ole abikõlblikud toetatava tegevuse üldkulud (kulud bürootarvetele, sidekulud, sh interneti-, telefoni- ja postikulu, infotehnoloogia kulud, sh kontoritehnika rentimine või liisimine ning serverite, võrkude ja kontoritehnika hooldamine ja remontimine, kütte, vee, elektri ja ruumide koristamisega seotud kulud, ruumide rentimine, valveteenus, maamaks, toetatavate tegevustega seotud pangakonto avamise ja haldamisega seotud kulud ning makse ülekandetasu juhul, kui toetatavate tegevuste jaoks on eraldi pangakonto). Üldkulud on abikõlblikud ainult juhul, kui neid hüvitatakse kulude lihtsustatud hüvitamisviiside alusel või kui riigiabi võib anda summalisena. Selline piirang tuleneb toetuse andmise eesmärgist toetada pigem toetatava tegevuse otseste sisutegevustega kaasnevaid kulusid ja vähendada üldkulude abikõlbliku osa arvestamisega kaasnevat halduskoormust, mis kaasneb kontrollide, auditite ja finantskorrektsioonide tegemisega. Kui riigiabi antakse osakaalu alusel abikõlblikest kuludest, ei saa lihtsustatud hüvitamisviise kasutada ja sel juhul hüvitatakse kulud tegelike kulude alusel. Kui toetust antakse vähese tähtsusega abina, võib rakendada lihtsustatud hüvitamisviise ja üldkulusid

sellisel viisil hüvitada.

Abikõlblik ei ole liisingulepingu alusel tekkiv kulu juhul, kui liisinguandja ei ole krediitiasutuste seaduse (edaspidi *KAS*) alusel tegutsev krediidi- või finantseerimisasutus. Tegemist on piiranguga, mille järgi peab liisinguandja olema usaldusvääruse eesmärgil *KASi* alusel ja korras tegutsev krediidi- või finantseerimisasutus. Seega kui äriühing vastab *KAS* §-s 5 sätestatud finantseerimisasutuse tunnustele või on *KAS* §-s 31 viidatud *ELi* määruse artikli 4 lõike 1 punkti 1 kohane krediitiasutus (ettevõtja, kelle majandustegevuseks on hoiuste või muude tagasimakstavate vahendite võtmine avalikkuselt ning oma arvel ja nimel laenu andmine), loetakse ta sobivaks ka ühendmääruse tähenduses.

Abikõlblik ei ole käibemaks, v.a juhul, kui see ei ole ühissätete määruse artikli 69 lõike 3 punkti c järgi käibemaksuseaduse alusel tagasi saadav. Käibemaks on abikõlblik, kui vastavalt käibemaksuseadusele ei ole toetatava tegevuse raames tasutud käibemaksust õigus sisendkäibemaksu maha arvata või käibemaksu tagasi taotleda ning käibemaksu ei hüvitata ka muul moel.

Abikõlblik ei ole kulu, mis on elluvijale varem hüvitatud teisest meetmest või riigieelarve või muudest välisabi vahenditest.

Vaatamata ühendmääruse erisusele, mis lubab lugeda abikõlblikuks liisingulepingu alusel tekkiva kulu juhul, kui liisinguandja on krediitiasutuste seaduse alusel tegutsev krediidi- või finantseerimisasutus, kinnisasja ja liiklusvahendi soetamise kulu ning elluvijaja organisatsiooni üldise juhtimise kulud, ei ole eelpool nimetatud kulud eelnõu raames abikõlblikud, sest tegemist ei ole kuludega, mis on eelnõus sätestatud eesmärkide ja väljund- ning tulemusnäitajate saavutamise seisukohast vältimatud ja põhjendatud.

Eelnõu punktis 12 kirjeldatakse toetuse väljamaksmise korda. Toetuse väljamaksmisel tuleb lähtuda *STSi*s ja ühendmääruses toodud tingimustest ning eelnõus sätestatud erisustest.

Ühendmääruse §-s 13 sätestatakse kohustus teha toetuse maksed vastavalt toetuse andmise tingimuste käskkirjaga kehtestatud toetuse osakaalule.

Ka struktuurivahendite ja riikliku kaasfinantseerimise vahendite maksmisel järgitakse toetuse andmise tingimuste käskkirjas paika pandud proportsiooni, mis vastab meetmete nimekirjale.

Välisabi sildfinantseerimist kasutatakse vastavalt rahandusministri 10. septembri 2014. a määruses nr 30 „Kassalise teenindamise eeskiri” sätestatule. Sel juhul esitab elluvijaja maksetaotluse tekkinud ja makstud riigihanke piirmääraga võrdse või seda ületava maksumusega abikõlblike kulude kohta korra kuus ja muudel juhtudel vähemalt kord kvartalis.

Maksetaotluse menetlemine toimub vastavalt rakendusüksuse juhtimis- ja kontrollisüsteemide kirjelduse alusel välja töötatud protseduuridele.

Viimane väljamakse elluvijale on pandud sõltuvusse lõpparuande kinnitamisest rakendusüksuse poolt.

Ühendmäärusega sätestatakse lõppmakse tegemiseks ühtne tingimus, milleks on toetatava tegevuse elluviimise tõendatus. Seega võib lõppmakse teha alles pärast seda, kui toetatavad

tegevused on lõpetatud ja lõpetamine tõendatud. Lõpparuande esitamine tähendab sisuliselt seda, et sõltuvalt kulude hüvitamise viisist on toetuse maksmise eelduseks olevad toetatavad tegevused tehtud, kulud elluviija poolt tasutud ja ka oodatavad tulemused saavutatud.

Viimase väljamakse suurus ja selle tegemise võimaldamine alles pärast lõpparuande kinnitamist on vajalik, et motiveerida elluviijat esitama lõpparuande õigel ajal ning et väljamakse saaks vajadusel tasaarveldada tagasimaksmisele kuuluva summaga, näiteks kui lõpparuande kontrollimisel tuvastatakse finantskorrektsiooni tegemise vajadus.

Eelnõu punktis 13 sätestatakse toetatavate tegevuste elluviija kohustused. Punktis viidatakse STSis kehtestatud elluviija kohustustele ja sätestatakse täiendavad kohustused.

STS § 24 hõlmab toetatavate tegevuste elluviija kohustusi, mis rakenduvad alates eelnõu jõustumisest. STSis nimetatud kohustused rakenduvad sõltumata sellest, kas eelnõus on nende viidatud või need üles loetud. Elluviija kohustuste tagamine tähendab seda, et kohustus peab olema täidetud tema enda poolt. Elluviija kohustuste täidetusest sõltub, kas toetus makstakse välja täies või ainult täitmisele vastavas mahus. Seega tuleks elluviijal täita kohustusi erilise hoolsusega.

Elluviija peab viima toetatavad tegevused ellu eelnõu järgi ehk eelnõus nimetatud eesmärkidel kavandatud tegevuste abil ning saavutama kavandatud tulemused. Kui elluviija ei saavuta sätestatud tulemusi, on tegemist kohustuste eiramisega ning tal ei ole õiguspäraselt ootust, et toetuse andmise tingimuste käskkirjas märgitud toetuse summa jääb algselt määratud summa ulatuses kehtima.

Elluviija peab rakendusüksuse nõudmisel tõendama, et ta suudab toetatavad tegevused kavandatud moel ellu viia. Ta peab vajadusel esitama lisatõendid, mille põhjal rakendusüksus saab oma veendumust kujundada. Elluviija peab tagama, et tal on toetatavate tegevuste rakendamiseks vajalik kvalifikatsioon ja õiguslikud eeldused, sõltuvalt nõude olemusest.

Elluviija peab esitama õige ja täieliku teabe, korrektsed dokumendid ja aruande toetatavate tegevuste teostamise kohta tähtaegselt ja nõutud viisil. Nimetatud kohustus hõlmab teabe ja aruannete esitamise üldist korrektsust, sealhulgas ette nähtud vorminõuete järgimist, arusaadavate selgituste andmist, õigete andmete ja nõutud dokumentide tähtaegset esitamist. Nimetatud nõue hõlmab ka seda, et kulu ja maksmist tõendavad dokumendid peavad vastama raamatupidamisarvestuses kehtivatele nõuetele.

Elluviija peab tõendama kulude abikõlblikkust ja tulemuste saavutamist. Kui elluviija ei esita tõendeid kulu abikõlblikkuse kohta, ei saa kulu abikõlblikuks lugeda ja toetust välja maksta või lugeda makstud toetust õiguspäraselt makstuks.

Elluviija peab teavitama viivitamata kirjalikult rakendusüksust toetatavate tegevuste elluviimisega seotud andmete muutumisest. Rakendusüksus hindab saadud teabe alusel, kas rakendamistingimused või toetuse andmise eeldused on endised või vajab toetuse andmise tingimuste käskkiri muutmist.

Elluviija peab taotlema nõusolekut toetuse kasutamise tingimuste, sealhulgas toetatavate tegevuste, tulemuste, eelarve ja tähtaegade muutmiseks, kui muudatus eeldab eelnõu muutmist ja eelnõu seda ette näeb.

Elluviija peab aitama kaasa audiitori ja kontrollija kontrollitegevusele. Nimetatud kohustuse rikkumine võib kaasa tuua toetuse vähendamise ja toetuse tagasinõudmise eelkõige seetõttu, et kulu abikõlblikkuses või kohustuste täitmisel ei saa veenduda.

Elluviija peab eristama toetatavate tegevustega seotud abikõlblikud ja mitteabikõlblikud kulud. Toetatavate tegevuste finantsandmed peavad olema üheselt eristatavad. Abikõlblike kulude puhul peab olema tuvastatav ka nende tasutus. Nimetatud kohustuse rikkumine võib kaasa tuua finantskorrektsiooni, kuna võib tekkida kahtlus, et kõigi toetatavate tegevustega seotud finantsteave ei ole tuvastatav ehk ei ole usaldusväärne.

Elluviija peab pidama arvestust ka puhastulu teenimise üle, kuna toetatavate abikõlblike kulude mahtu vähendatakse toetusega teenitud puhastulu võrra.

Elluviija peab järgima riigiabi ja vähese tähtsusega abi reegleid, kui toetuse kasutamise näol on tegemist sellise abi saamisega. Abi saajaks on kasusaajad. Nimetatud reeglitest tuleneva kohustuse rikkumine võib kaasa tuua toetuse vähendamise ja toetuse tagasinõudmise, kuna tegemist oleks toetuse kasutamisega seotud Euroopa Liidu õigusaktide, sh Euroopa Liidu huvide rikkumisega.

Elluviijal on kohustus tagama kestvuse nõude ühissätete määruse artiklis 71 nimetatud juhul ja aja jooksul.

Elluviija peab tagastama tagasimaksmisele kuuluva toetuse tähtaegselt.

Elluviija peab täitma teavitamisega seotud kohustust. Kohustuse üksikasjad sätestatakse STS § 39 lõike 10 alusel antud Vabariigi Valitsuse 12. septembri 2014. a määruses nr 146 „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse andmisest avalikkuse teavitamise, toetusest rahastatud objektide tähistamise ning Euroopa Liidu osalusele viitamise nõuded ja kord”. Teavitamiskohustuse rikkumine võib kaasa tuua finantskorrektsiooni.

Elluviijal on kohustus säilitada kulu abikõlblikkust tõendavad dokumendid ja muud tõendid STS § 35 lõigete 2 ja 4 järgi. Kulu abikõlblikkust tõendavate dokumentide ja muude tõendite säilitamisel tuleb silmas pidada, et eelnõu alapunktis 1.3 kirjeldatud juhul tuleb dokumente ja muid tõendeid säilitada 10 aasta jooksul alates viimase abi andmise päevast.

STSiS juhitakse tähelepanu sellele, et kui isik või asutus on hankija vastavalt riigihangete seaduse (edaspidi *RHS*) §-le 10, kelleks on käskkirjaga määratav elluviija, peab ta lähtuma RHSist ka toetatavate tegevuste elluviimisel, tuginedes RHS §-s 3 toodud üldpõhimõtetele, sh vältima konkurentsi kahjustavat huvide konflikti.

Punktis 13.3. on sätestatud elluviija täiendavad kohustused seoses iga-aastaste detailsete tegevuskavade ja eelarvete koostamisega. Elluviija peab küsima nendesse sisendit nii loomemajanduse piirkondlikelt ja valdkondlikelt arenduskeskustelt kui ka teistelt loovisikute ja ettevõtjate esindusorganisatsioonidelt, rakendusasutuselt ja rakendusüksuselt. Kuna alapunkti 13.4.1. järgi peab elluviija esitama hiljemalt jooksva aasta 1. novembriks rakendusasutusele kooskõlastamiseks järgneva aasta tegevuskava ja eelarve, siis eelpool nimetatud sisend peaks olema elluviijale laekunud vähemalt 45 kalendripäeva varem, et elluviija moodustatav töörühm saaks laekunud ettepanekud läbi analüüsida.

Punktis 13.4. nimetatud täiendavad elluviija kohustused puudutavad iga-aastaste tegevuskavade ja

eelarvete ning nende muudatuste esitamist ja kooskõlastamist, soetatud vara sihtotstarbelist kasutamist, rakendusasutuse ja rakendusüksuse päringutele vastamise tähtaega ning rakendusasutuse teavitamist elluviija ülesannete täitmist takistavatest asjaoludest, eelnõu muutmise vajalikkusest ja toetatavate tegevuste elluviimisel esinevatest probleemidest.

Punkti 13.5. järgi kohustust esitada hankedokumendid rakendusüksusele eelkontrolliks ei rakendata. Rakendusüksus nõustab vajadusel elluviijat riigihangete korraldamisel, nõustamine on elluviijale vabatahtlik.

Eelnõu punktis 14 reguleeritakse eelnõu muutmist. Eelnõu muutmise algatamise õigus on rakendusasutusel, rakendusüksusel ja toetatavate tegevuste elluviijal. Eelnõu muutmise otsuse teeb rakendusasutus 25 tööpäeva jooksul taotluse saamisest ja muudatused kehtestatakse kultuuriministri käskkirjaga.

Punktis 14.10. kirjeldatud juhtudel võimaldatakse eelnõu muutmisega antava toetuse summat suurendada.

Eelnõu punktis 15 reguleeritakse finantskorrektsioonide tegemist ja toetuse tagasimaksmist. Finantskorrektsioonide tegemisel ja toetuse tagasimaksmisel tuleb lähtuda STSist ja ühendmäärusest.

STS §-ga 45 sätestatakse, millal tehakse toetuse vähendamise või tühistamise ehk finantskorrektsiooni otsus (edaspidi *FKO*). Finantskorrektsioon on toetuse andmise tingimuste käskkirjas nimetatud toetuse vähendamine või tühistamine ühissätete määruse artikli 2 punktides 36 ja 38 nimetatud rikkumise tõttu.

FKO tuleb teha siis, kui hüvitamiseks esitatud kulu osutub mitteabikõlblikuks. Näiteks on sama kulusumma hüvitamise aluseks juba olnud; kulu liik ei ole abikõlblik; kulu liik on abikõlblik, kuid see ei ole seotud toetatava tegevusega; eksitud on üldkulu proportsiooni arvestamise meetodika rakendamisel ja elluviija ei ole nõus kulu maksetaotlusest väljajätmisega. Kulu võib lugeda mitteabikõlblikuks puuduste kõrvaldamiseks täiendava tähtaja andmiseta, kui on ilmselge, et puudusi kõrvaldada ei saa.

FKO tuleb teha näiteks siis, kui selgub, et toetus on välja makstud mitteabikõlbliku kulu hüvitamiseks. Sellisel juhul kaalutusõigus, kas teha FKO või mitte, puudub. Kaalutusõigus FKO tegemiseks puudub ka juhul, kui toetuse andmine ei ole kooskõlas riigiabi ja vähese tähtsusega abi andmise regulatsiooniga. Kui tehakse FKO ja toetus on otsuses nimetatud mitteabikõlbliku kulu katteks välja makstud, tuleb FKO märkida tagastamisele kuuluv toetuse summa ja summa, mille võrra loetakse, et omafinantseeringusse on vähem panustatud.

FKO tehakse kaalutusõiguse alusel, kui elluviija on rikkunud elluviija kohustust või jätnud täitmata nõude, mis on mõjutanud või võib mõjutada kulude abikõlblikkust. Siin peetakse silmas olukorda, kus elluviija ei järgi menetluskorda või ei täida kohustust või nõuet ning täitmata jätmisega kaasnevat kahjusummat ei ole võimalik üheselt võlaõigusseaduse tähenduses tuvastada.

Kui elluviija suhtes on algatatud likvideerimismenetlus, ei tekita see fakt üksi veel iseenesest alust FKOks, kuid on rakendusüksusele ajendiks, et hinnata, kas toetatav tegevus jääb sealjuures pooleli või toetatavateks tegevusteks antava toetuse sihipärane kasutamine katkeb kohustuslikul ajaperioodil.

Kui likvideerimismenetlus või pankrotimenetlus on välja kuulutatud ning haldur või kohus on prokurörile või politseile esitanud pankrotiseaduse § 28 lõike 1 kohase teabe kriminaalmenetluse alustamise otsustamiseks ja elluviija ei ole sealjuures täitnud kõiki toetuse andmisega seotud kohustusi, tuleb teha tingimuslik FKO, mille järgi jõustub FKO süüdimõistva kohtuotsuse jõustumisel. Kui ilmneb, et elluviija on karistatud karistusseadustiku § 260¹ alusel, tuleb antud toetus tühistada.

Kui elluviija teenib toetatavate tegevuste raames abikõlblikkuse perioodil abikõlblikest kuludest mahaarvamisele kuuluvat puhastulu ühissätete määruse artikli 61 ja artikli 65 lõike 8 tähenduses, siis on alus FKOk.

Ühendmääruses reguleeritakse finantskorrektsiooni määramist protsendina, kui elluviija on eiranud oma kohustusi või ei täida talle kehtestatud nõudeid, mistõttu toetust ei kasutata või ei ole antud vastavalt toetuse andja reeglitele, sealhulgas toetuse andmise tingimuste käskkirjale, kuid vähendatavat toetuse summat ei ole võimalik täpselt määratleda või välja arvutada. Ühissätete määruse artikli 85 ja artikli 143 lõike 2 järgi võib finantskorrektsiooni määr olla kuni 100%, kuid see võib olla ka väiksem, arvestades rikkumise olemust ning Euroopa Liidu eesmärkidele ja finantshuvidele tekitatud rahalist mõju.

Elluviija peab toetuse tagasi maksma FKOs näidatud summas ja tähtjaks. Toetus tuleb tagastada FKO kehtima hakkamise päevast arvestades 60 kalendripäeva jooksul. FKO kui haldusakt hakkab vastavalt HMS § 61 lõikele 1 kehtima alates selle kättetoimetamisest koostoimes HMS § 62 lõike 2 punktiga 2, mille järgi tuleb haldusakt teha menetlusosalisele kättetoimetamisega teatavaks, kui varasem haldusakt tunnistatakse kehtetuks või seda muudetakse.

Enne FKO tegemist tuleb elluviijale anda võimalus asjaolusid selgitada ehk ta ära kuulata. Sellega tagatakse, et elluviija on tema suhtes käimas olevast finantskorrektsioonimenetlusest teadlik ning ta on saanud otsustamisel teada olevaid asjaolusid selgitada ja rakendusüksus on saanud neid otsuse tegemisel arvesse võtta.

Kui elluviijale ei ole kogu toetust veel välja makstud, võib maksmisele kuuluvat toetuse summat tagasi maksmata toetuse summa ulatuses vähendada ehk tasaarveldada, teavitades sellest eelnevalt elluviijat.

Põhjendatud juhul võib taotleda ka toetuse tagasimaksmise ajatamist, kui korraga maksmine seab elluviija olulisel määral makseraskustesse. Ebaseadusliku riigiabi tagasimaksmise ajatamisel tuleb järgida Euroopa Liidu sätestatud reegleid. Riigiabi tagasimaksmisel ei peatu intressi arvestus enne, kui kogu tagastamisele kuuluv toetus on tagasi makstud.

Rakendusüksusel on õigus tühistada toetuse osadena tagasimaksmise võimaldamise otsus ehk ajatamisotsus, kui elluviija ei pea kinni tagasimaksmise ajakavast. Kui ajatamisotsus on tühistatud, rakendub ühendmääruse järgne kord ehk kui näiteks tühistamine jääb aega, mil ühendmääruse järgne tagastamise tähtaeg on möödunud, arvestatakse viivist kuni toetuse lõpliku tagastamiseni.

FKOd ei tehta, kui kõik toetuse vabatahtliku tagastamise tingimused on täidetud.

Mitteabikõlblikud ja tagasimaksmisele kuuluvad kulud kannab elluviija.

Eelnõu punktis 16 sätestatakse vaiete lahendamise kord. Vaide esitamise õigus on elluviijal. Vaiete menetlejaks on rakendusasutus. Vaided rakendusüksuse otsuste või toimingute peale esitatakse rakendusasutusele rakendusüksuse kaudu.

Toimingu vaidlustamise puhul on vaidemenetluse läbimine kohustuslik. Vaie lahendatakse 30 kalendripäeva jooksul selle vastuvõetavaks lugemisest ehk alates päevast, mil ei esine haldusmenetluse seaduse (edaspidi *HMS*) § 79 kohaseid vaide tagastamise aluseid.

Rakendusüksusel tuleb vaie edastada rakendusasutusele HMS § 80 lõike 1 järgi 7 päeva jooksul, v.a juhul, kui on vaja HMS § 78 lõike 1 järgi kõrvaldada puudused 10 päeva jooksul. Rakendusüksus võib otsustada, et nõustub vaidega ja muudab vaidlustatavat otsust või tühistab selle, mille tulemusel langeb vaide ese ära ning vaiet ei peagi rakendusasutusele kui vaideorganile edastama, sest HMS §-de 64 ja 65 järgi on otsuse tegijal õigus tunnistada esialgne otsus kehtetuks või HMS § 44 alusel uuendada menetlust ja teha HMS § 54 järgi uus otsus. Kui rakendusüksus ise vaidlustatavat otsust ei muuda, edastab ta vaide rakendusasutusele. Rakendusasutusel on vaide lahendamiseks 30 kalendripäeva, lisaks võib seda aega pikendada.

Vaideotsuse tegemise tähtaja ületamisel tuleb arvestada, et vaide esitajal on HMS § 47 lõike 3 järgi õigus esitada kaebus kohtusse ühe aasta jooksul, kui vaideotsuse tegemisega on õigusvastaselt viivitatud. Õigusvastasuse võib välistada see, kui vaide esitajat on vastavalt HMS §-le 41 otsuse tegemiseks vajaminevast täiendavast tähtajast teavitatud.

3. Eelnõu vastavus ELi õigusele

Eelnõu aluseks on STS ja selle alusel kehtestatud Vabariigi Valitsuse õigusaktid. Eelnõu on kooskõlas ka STSi aluseks olevate järgmiste Euroopa Liidu määrustega:

- 1) ühissätete määrus;
- 2) VTA määrus.

Loetletud määrused on Eestile otsekohalduvad, mistõttu toetuse andmise tingimuste käskkirja kehtestamisel ja toetatavate tegevuste elluviimisel tuleb osapooltel juhendada neist otse. Eelnõus on ühissätete määruse sättele viidatud, kui norm on ühissätete määrusega reguleeritud, mis omakorda teeb hõlpsamaks asjakohase regulatsiooni leidmise. Samas ei ole ammendavalt viidatud kõikidele asjakohastele sätetele, mis reguleerivad toetatavate tegevuste elluviimise tingimusi või rakendusasutuse ja rakendusüksuse tegevust.

4. Eelnõu mõjud

Eelnõu mõjutab otseselt rakenduskava prioriteetse suuna „VKEde arendamine ja piirkondade konkurentsivõime suurendamine” eesmärkide ja tulemuste saavutamist.

Lisaks aitab toetuse andmine eelnõus kirjeldatud tegevuste elluviimiseks leevendada viimases Eesti loomemajanduse olukorra uuringus ja kaardistuses esile toodud valdkondlikke kitsaskohti, mis on kirjeldatud seletuskirja punkti 2 osas, mis käsitleb eelnõu punkti 4.

Eelnõu alusel elluviidavate tegevuste eeldatavat mõju läbivatele teemadele on kirjeldatud eelnõu punktis 8.

5. Eelnõu rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Eelnõu alusel elluviidavate tegevuste kogueelarveks on vastavalt eelnõu punktile 10 kavandatud kokku 3 900 000 eurot. Tegevusi toetatakse Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest, omafinantseeringut elluvijalt ei nõuta.

Toetuse andmise administreerimisega, sealhulgas eelnõu rakendamisega seotud kulutused kaetakse tehnilise abi vahenditest.

Meetmele on koostatud 2014. aasta märtsis väljumisstrateegia, mis kajastab infot meetme ja selle tegevuste rahastamise kohta pärast nende lõppemist. Väljumisstrateegia järgi on meetme tegevuse 5.3.5 näol tegemist ühekordse sekkumisega, millele jätkutegevusi ei ole planeeritud. Jätkutegevusi kaalutakse juhul, kui meetme hindamise käigus osutub antud tegevus tõhusaks. Meetme tegevuse 5.3.6 osas on väljumisstrateegias kirjas, et riigipoolset tähelepanu (seda kas siseriiklikest või täiendavatest Euroopa Liidu struktuurivahenditest) vajavad loomeettevõtluse teadlikkuse tõstmise tegevused. Kõik loomemajanduslase teadlikkuse tõstmise tegevused peavad panustama selle majandussektori kasvu ning tegevuste tulemusena peaks laekuma riigieelarvesse täiendavaid vahendeid tänu loomemajandussektori ettevõtete arengule. Lisaks soodustab loomemajanduse potentsiaali kaasamine teiste majandussektorite ettevõtete tulubaasi kasvu ja täiendava lisandväärtuse loomist. Meetme tegevuse 5.3.6 rahastamisvajadus riigieelarvest täiendava negatiivse koormusena riigieelarvele aastatel 2023–2025 on 200 000 eurot aastas.

6. Eelnõu jõustumine

Eelnõu jõustub tagasiulatavalt alates 1. juunist 2015. a.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu kooskõlastatakse õigusaktide kooskõlastamise infosüsteemi kaudu korraldusasutusega, prioriteetsete suundade „Kasvuvõimeline ettevõtlus ja rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline teadus- ja arendustegevus” ning „Väikese ja keskmise suurusega ettevõtete arendamine ja piirkondade konkurentsivõime tugevdamine” valdkondlikku komisjoni kuuluvate rakendusametustega ja teiste rakendusametustega, kes vastutavad sama prioriteetse suuna meetme, meetme tegevuse või meetme tegevuste kogumi rakendamise eest, ning rakendusametustega, kes vastutavad läbivate teemade elluviimise eest. Eelnõu on heaks kiitnud valdkondlik komisjon, kellele tutvustati eelnõud 9. juunil 2015. a toimunud koosolekul. Loomemajanduse arendamise meetme tausta ja strateegilist konteksti on valdkondlikule komisjonile varasemalt tutvustatud 27. oktoobril 2014. a toimunud koosolekul, mil esitleti kultuuriministri määruse eelnõud „Loomemajanduse tugistruktuuride, ühisprojektide ja ekspordivõimekuse arendamise toetamise

tingimused ja kord". Kõnealune määrus jõustus 9. jaanuaril 2015. a.

Eelnõu väljatöötamise ja temaatilistesse konsultatsioonidesse olid kaasatud vastavas töörühmas ja aruteludel osalemise kaudu Kultuuriministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Siseministeeriumi, Rahandusministeeriumi, Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse ning Eesti Konjunktuuriinstituudi esindajad.

Loomemajanduse arendamise meetme tausta, selle strateegilist konteksti ja meetme tegevusi on muuhulgas tutvustatud Rahandusministeeriumi poolt korraldatud struktuuritoetuse maakondlikel infopäevadel, mis toimusid ajavahemikul 19. jaanuarist 2015. a kuni 15. aprillini 2015. a kokku kaheksas maakonnas.

Lisaks on toimunud meetme kontseptsiooni ja põhitingimuste tutvustamine Eesti Arengufondi, Sihtasutuse KredEx, Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse ja Teenusmajanduse Koja esindajatele ning Riigikogu XII koosseisu Euroopa Liidu asjade komisjonile ja kultuurikomisjonile. Erilist tähelepanu on pööratud meetme tutvustamisele Ida-Virumaa huvigruppidele, käsitledes loomemajanduse ja selle toetamise teemasid erinevatel ettevõtluspäevadel ja infoseminaridel.

Eelnõu koos seletuskirjaga saadeti kaasamise eesmärgil avalikule konsultatsioonile samaaegselt mitteametliku kooskõlastamisega 2. juunil 2015. a. Kaasamise käigus paluti huvilistel edastada tagasisidet eelkõige eelnõu raames elluviidavate tegevuste eesmärgipüstitusele, kommenteerida eesmärkide ja tulemuste saavutamiseks ette nähtud tegevusi ja alategevusi, edastada nägemus tegevuskavade kujundamise ja koostamise põhimõtetele, täpsustada elluviija kohustusi jms. Eelnõu ja seletuskiri olid kättesaadavad Vabariigi Valitsuse eelnõude infosüsteemis, osalusveebis www.osale.ee ja Kultuuriministeeriumi veebilehel ajavahemikul 2. kuni 19. juunini 2015. a.

Kaasamisüritus toimus 15. juunil 2015. a ning sellel osalesid kõikide loomemajanduse valdkondade ja elluviija esindajad. Kaasamisürituse käigus täpsustati valdkondade ja elluviija esindajatega iga-aastaste tegevuskavade koostamise põhimõtted, loomemajanduse piirkondlike ja valdkondlike arenduskeskuste rollid eelnõus nimetatud tegevuste planeerimisel ja elluviimisel ning tuvastati teemad, mis vajavad eelnõus või seletuskirjas rohkem avamist.

16. juunil 2015. a toimus eelnõu tutvustamine Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse juhtgrupi koosolekul, mille tulemusena kiideti eelnõu põhimõtteliselt heaks.

Eelnõud ja seletuskirja on täiendatud vastavalt kaasamise ja mitteametliku kooskõlastamise käigus saadud tagasisidele. Pärast ametliku tagasiside saamist analüüsib laekunud tagasisidet ja ettepanekuid eelnõu sisu välja töötanud töögrupp ning viib eelnõusse ja seletuskirja sisse vajalikud täiendavad muudatused.